

Vergaderjaar 2024–2025

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

GU

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 november 2024

Bij deze bied ik u de geannoteerde agenda aan van de Raad Algemene Zaken d.d. 19 november 2024.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD ALGEMENE ZAKEN 19 november 2024

Op 19 november 2024 vindt de Raad Algemene Zaken plaats in Brussel. Op de agenda staan vier rechtsstaatdialogen, waaronder die met Nederland, als ook de voorbereiding van de Europese Raad van 19 december aanstaande. Daarnaast is een stand van zaken bespreking geagendeerd over de artikel 7-procedure tegen Hongarije. Tijdens de lunch zal naar verwachting worden gesproken over de rol van cohesiebeleid bij het versterken van het EU-concurrentievermogen. De Minister van Buitenlandse Zaken is verhinderd vanwege zijn deelname aan de Begrotingsbehandeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal hem vervangen voor de rechtsstaatdialoog over Nederland. De Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de Europese Unie zal Nederland vertegenwoordigen tijdens deze Raad voor de andere agendapunten.

Vorbereiding ER

Op 19 december aanstaande vindt de Europese Raad in Brussel plaats. Op het moment van schrijven is de geannoteerde conceptagenda van de Europese Raad nog niet gepubliceerd en zijn de agendapunten onbekend. Wel zijn de voortgangsrapportages van de Europese Commissie over de (potentiële) kandidaat-lidstaten op 30 oktober jl. gepubliceerd.¹ Deze rapportages en eventuele bijbehorende besluiten worden besproken op de Raad Algemene Zaken van december en mogelijk bekrachtigd door de Europese Raad van december. Het kabinet bestudeert de rapporten nauwkeurig en zal de voortgangsrapportages voorzien van een kabinetsappreciatie, die met de Kamer zal worden gedeeld.

Landenspecifieke rechtsstaatdialogen

Tijdens de Raad wordt opnieuw een landenspecifieke dialoog gevoerd in het kader van het rechtsstaatmechanisme waarmee de Raad in 2020 is begonnen. Naast Malta, Oostenrijk en Polen staat ook Nederland op de agenda. Het betreft de tweede landenspecifieke rechtsstaatdialoog over Nederland.² De landenhoofdstukken uit het rechtsstaatrappport van de Commissie vormen de basis voor deze dialoog. Uw Kamer ontving op 13 september 2024 de kabinetsreactie op het horizontale (EU-brede) deel van het rechtsstaatrappport 2024³, en op 21 oktober 2024 de kabinetsappreciatie van het Nederlandse landenhoofdstuk van het Commissie rechtsstaatrappport 2024.⁴

Het kabinet ziet de landenspecifieke rechtsstaatsdialogen als een waardevol onderdeel van het bredere EU-rechtsstaatinstrumentarium. Naast de mogelijkheid om eventuele problemen en uitdagingen in een vroeg stadium te kunnen bespreken, bieden de dialogen een basis voor het uitwisselen van ervaringen en *best practices* ten behoeve van de verdere bescherming en versterking van de rechtsstaat in de Unie en haar lidstaten.

¹ De voortgangsrapportages van de Europese Commissie zijn hier te vinden: Commission adopts 2024 Enlargement Package - European Commission (europa.eu)

² De eerste rechtsstaatdialoog over Nederland vond plaats in april 2022, zie Kamerstukken II 2021/22, 21 501-02, nr. 2481.

³ Zie bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 21 501-02, nr. 2932.

⁴ Voor de appreciatie zie Kamerstuk 21 501-02 nr. 2953. Het Commissie rechtsstaatrappport 2024 werd op 24 juli jl. gepubliceerd. Het horizontale deel van het rapport en de landenhoofdstukken zijn hier te vinden: 2024 Rule of law report - Communication and country chapters - European Commission (europa.eu).

Nederland

Het kabinet spant zich samen met gelijkgezinde lidstaten in voor respect voor de rechtsstaat in de Unie. Bij die inzet past ook kritische zelfreflectie ten aanzien van het functioneren van de rechtsstaat in Nederland. Uit het Nederlandse landenhoofdstuk rijst over het algemeen het beeld op van een goed functionerende rechtsstaat. De Commissie constateert ook een aantal punten voor verbetering en formuleert een aantal aanbevelingen voor Nederland. In de kabinetsappreciatie van het Nederlandse landenhoofdstuk van het Commissie rechtsstaattrapport 2024 heeft het kabinet uiteengezet hoe het de aanbevelingen van de Commissie zal adresseren.

Tijdens de Raad zal de Commissie het Nederlandse landenhoofdstuk introduceren, waarna Nederland de gelegenheid krijgt een toelichting te geven. Nederland zal de aanbevelingen adresseren en een paar ervaringen en *best practices* delen. Zo heeft het initiatief PersVeilig bijgedragen aan de versterking van de positie van journalisten in Nederland, en zal het kabinet PersVeilig ondersteunen met een structurele overheidsbijdrage. De lidstaten krijgen in de Raad de gelegenheid om Nederland op basis van het rapport een aantal vragen te stellen over de Nederlandse rechtsstaat.

Wat de dialoog met de andere drie te bespreken landen betreft, kan Nederland zich in algemene zin vinden in de constatering die de Commissie doet in de geagendeerde landenhoofdstukken. In algemene zin is de appreciatie van het kabinet per land als volgt.

Oostenrijk

Net als in 2023 is dit jaar in Oostenrijk het vertrouwen in de onafhankelijkheid van het justitiële systeem hoog en constateert de Commissie dat het efficiënt opereert. De hoge mate van digitalisering in het justitiële systeem zet verder door. Gelet op de aanbevelingen die in het rechtsstaattrapport van 2023 zijn gedaan constateert de Commissie onder meer dat geen vooruitgang is geboekt wat betreft het betrekken van de rechterlijke macht bij het benoemen van voorzitters van administratieve rechtbanken. Er zijn zorgen geuit over de lange duur van zulke benoemingen vanwege het risico van politisering. Verder heeft Oostenrijk sinds oktober 2023 een nieuwe nationale anti-corruptiestrategie. In februari 2024 is een nieuwe wet over vrijheid van informatie aangenomen, waarmee de toegang tot officiële overheidsdocumenten voor burgers is hervormd. De Commissie beveelt Oostenrijk onder meer aan om een wetsvoorstel aan te nemen dat het kader rondom lobbyen moet versterken, inclusief een lobbyregister voor meer transparantie.

Polen

De Commissie constateert dat de Poolse regering stappen voorwaarts heeft gezet om de zorgen over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te adresseren, waarbij Polen een omvangrijk actieplan heeft opgesteld om de rechtsstaat te herstellen. Zo is bijvoorbeeld het tuchtregime voor rechters inmiddels hervormd en werkt Polen aan de nodige wetsvoorstellen ter hervorming van de Raad voor de rechtspraak, het omstreden Constitutioneel Tribunaal en Hooggerechtshof. De Commissie beveelt Polen in algemene zin aan om voorgenoemde inspanningen voort te zetten. Deze oproep zal Nederland in Benelux-verband steunen en daarbij Polen vragen naar de voortgang van de implementatie van het

actieplan.⁵ Ook beveelt de Commissie Polen onder meer aan om door te gaan met het lopende proces ter verbetering van het kader waarbinnen het maatschappelijk middenveld opereert.

Malta

De Commissie constateert dat Malta progressie heeft gemaakt op een aantal aanbevelingen uit het rechtsstaatrapport van 2023, zoals in het betrekken van de rechterlijke macht bij de benoeming van de *Chief Justice* (opperrechter). Bepaalde vervolgingszaken zijn overgedragen aan de Procureur-Generaal en verschillende verbeteringen zijn doorgevoerd om de efficiëntie van het rechtssysteem te verbeteren. Tegelijkertijd blijven er zorgen bestaan over personeelscapaciteit, digitalisering, duur van rechtszaken en onafhankelijkheid van gespecialiseerde tribunalen. In het kader van de corruptiebestrijding merkt de Commissie op dat nog geen implementatie van de aanbevelingen na de moord op journalist Daphne Caruana Galizia heeft plaatsgevonden. Ditzelfde geldt voor de aanbevelingen van het comité van media-experts van juli 2023 om de werkomstandigheden van journalisten te verbeteren. De Commissie beveelt Malta onder meer aan om de efficiëntie van het justitiesysteem verder te versterken en de bescherming van journalisten te verbeteren.

Zoals gebruikelijk zullen in een gezamenlijke Benelux-interventie de positieve stappen van deze lidstaten worden benoemd, maar zullen ook zorgen worden geuit over de onderwerpen waarop nog geen of beperkte vooruitgang is geboekt. Hierop zullen de betreffende lidstaten worden bevraagd.

Artikel 7-procedure Hongarije: bespreking stand van zaken

Tijdens de Raad is een stand van zaken bespreking geagendeerd over de artikel 7-procedure tegen Hongarije. Hiervoor heeft een meerderheid van lidstaten zich ingespannen, waaronder Nederland conform de motie Klaver c.s. van 16 oktober jl. waarin de regering werd verzocht om in Europees verband toe te werken naar een meerderheidsvoorstel om alsnog een artikel 7 hoorzitting te organiseren in 2024, voorgezeten door een andere lidstaat.⁶

De artikel 7-procedure tegen Hongarije is gericht op de aanhoudende zorgen over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, corruptie en belangenverstrengeling, ruimte voor het maatschappelijk middenveld, gelijke rechten voor minderheden, academische vrijheid en mediavrijheid. Er bestaan nog altijd serieuze zorgen over de rechtsstaat in Hongarije. Daarover is uw Kamer onder meer geïnformeerd in de kabinetsappreciatie van 13 september 2024 over het horizontale (EU-brede) deel van het rechtsstaatrapport 2024.⁷ In Hongarije is de ruimte voor het maatschappelijk middenveld afgelopen jaar verder ingeperkt als gevolg van de Soevereiniteitswet.⁸ Ook staan de rechten van LHBTIQ+ personen, mediavrijheid en academische vrijheid nog altijd onder druk.

Het kabinet vindt het van groot belang dat het gehele rechtsstaatinstrumentarium wordt ingezet om op te treden tegen de rechtsstatelijke zorgen met betrekking tot Hongarije, waaronder via de artikel 7-procedure. Het

⁵ Zie ook verslag van de Raad Algemene Zaken van 21 mei 2024, Kamerstukken II 2023/24, 21 501-02, nr. 2910.

⁶ Kamerstukken II 2024/25, 21 501-20, nr. 2129.

⁷ Bijlage bij Kamerstukken II 2023/24, 21 501-02, nr. 2932.

⁸ De Europese Commissie is hierover een inbreukprocedure gestart die het op 3 oktober 2024 naar het EU-Hof heeft gebracht.

kabinet is voornemens om tijdens de Raad opnieuw in Benelux-verband aandacht te vragen voor de ernst van de rechtsstatelijke problematiek in Hongarije rondom een aantal van de genoemde thema's.

Lunch: cohesiebeleid en EU-concurrentievermogen

De Raad zal naar verwachting een lunchdebat voeren over de rol van cohesiebeleid bij het versterken van Europees concurrentievermogen. Om het doel van cohesiebeleid, convergentie tussen de Europese regio's, maar ook een meer concurrerende EU te bereiken, is het kabinet voorstander van een focus op innovatie binnen cohesiebeleid. Het kabinet zet in op het stimuleren van interregionale innovatiesamenwerking, het creëren van innovatieve ecosystemen en het slim specialiseren door regio's. Een sterke basis in onderzoek en innovatie, met aandacht voor talent en *skills* is een belangrijke bouwsteen om het Europees concurrentievermogen te versterken.⁹ Zoals bekend is het kabinet geen voorstander van het aangaan van gemeenschappelijke schuld voor nieuwe Europese instrumenten. Het kabinet blijft dit actief uitdragen.

⁹ Kamerstukken 21 501-20, nr. 2131